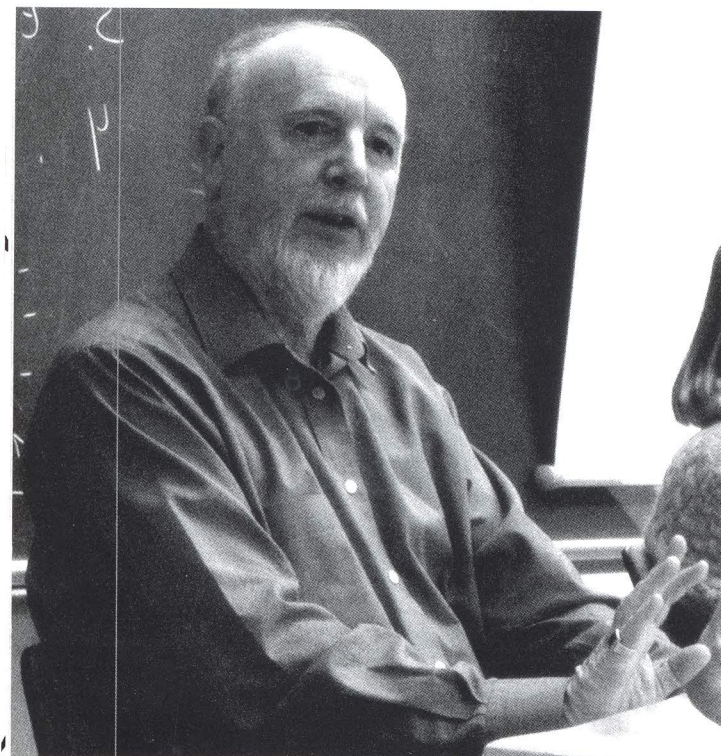

Ivor Goodson

En kort introduktion

Ivor Goodson, professor i Brighton, gæstede CVU Midt-Vest i november måned. Anledningen var en workshop om livshistorieforskning, og med deltagere fra ph.d. netværket ved Viborg-Seminarieret og Viborg Sygeplejeskole, samt universitetet i Uppsala. Seminaret indeholdt derudover oplæg fra professor Staf Callewaert og Hector Peres Prieto, Uppsala.

Karin Anna Petersen, Lektor ved Uppsala Universitet, Sverige

Jeg havde den glæde at møde Ivor Goodson for første gang i Uppsala i 2003, omkring det tidspunkt hvor hans bog *Professional Knowledge, professional lives, studies in education and change* udkom. En bog, som Goodson har skrevet og redigeret i samarbejde med Andy Hargreaves¹. Bogen er tankevækkende i en tid, hvor vi diskuterer akademisering og videnskabeliggørelse af de semiprofessionelle erhverv og deres modsvarende uddannelser som sygepleje-, fysio-terapi - ergoterapi- og socionomuddannelser, samt pædagoger, folkeskolelærere m.v. Kort sagt hele spektret af mellemuddannelser inden for det sociale og medicinske felt, eller det vi undertiden også kalder de pædagogiske eller kommunikative uddannelser².

Perspektivet i Goodsons forskning, som også fremkommer i den aktuelle bog, er, at der i de senere år er vokset en diskurs frem omkring læreruddannelse³, som har fremmet det praktiske perspektiv, og at dette perspektiv har en stor gruppe af fortalere. Goodson kalder dette fænomen for: "*Praktisk fundamentalisme*". Hans anstrengelser er da at klargøre, at hvis man holder denne kundskabsdiskussion alene inden for den praktiske arena, er diskussionen ikke frugtbar. Goodson vil fremme et mere frugtbart begreb om de (semi-)professionelles viden og erfaringer, og han forsøger derfor at løfte en grund og en metode frem for dette arbejde, som da vedrører:

- lærernes/sygeplejerskens liv og arbejde (livshistorie)
- mere refleksive måder i arbejdet (refleksivitet i arbejdet)
- brugen af flere offentlige intellektuelle måder at arbejde på (f.eks. at også knytte dispiplintænkning tilbage til læreruddannelserne)

1. Goodson, Ivor, Andy Hargreaves (2003): *Professional knowledge, professional lives, studies in education and change*, Open University Press, Maidenhead, Philadelphia, Berkshire, England, SL62QL.

2. Kommunikativ i den mening, at disse uddannelser benytter sproget og kommunikation som vigtige værktøjer i den (semi-)professionelle praksis.

3. En enkel tilgang kan man få til Goodsons forfatterskab ved at læse fx den norske lille bog: Goodson, Ivor F. (2000): *Livshistorier – kilde til forståelse av utdanning*. Fagbølaget, Bergen 152 p. Eller fx den svenske bog Goodson, Ivor F., Ulf Numan (2003): *Livshistoria och professionsutveckling. Berättelser om lärares liv och arbete*. Studentlitteratur, Lund, 274 p.

on til et forfatterskab

Tre centrale spørgsmål

Goodson er, om jeg forstår ham ret, optaget af, at den kundskab/viden, som de professionelle har erhvervet sig over tid, i dag er blevet destrueret eller ødelagt i forbindelse med placeringen af de uddannelsesmæssige studier inden for

uddannelsesfakulteterne/universiteterne.

Han er altså optaget af den skæbne, som de etablerede videnskabelige discipliner har lidt i disse uddannelser, fordi disciplinerne ikke er blevet studeret i deres egen ret - teoretisk, begrebsligt og metodologisk - men derimod er blevet angrebet ud fra det rent praktiske perspektiv⁴.

Tre centrale spørgsmål i den aktuelle bog vedrører således: Hvordan kan vi forstå og teoretisere over skole-lederskab? Hvordan kan skole-lederskab arbejde med at understøtte studenternes læring? Hvilke er begrænsningerne/den sociale tvang, og hvilke er mulighederne for skole-lederskab i begyndelsen af dette nye århundrede?

Det vigtige ærinde i bogen er da at diskutere, a) hvad det vil sige at undervise og b) hvad vil det sige at uddannes til at undervise andre?

Samtidig er ærinde også, givet de aktuelle forhold for læreruddannelse i England og USA – (som de facto også sniger sig ind i de danske, nordiske eller europæisk harmoniserede uddannelser): At give stemme til dem, som er undertrykte (lærerne/). Dvs. til den ikke længere hørte lærer, som de facto gør sit arbejde, det bedste han kan.

Goodsons kundskabsbegreb og livs-historie som metodologi

I indledningen til bogen *Professional knowledge, professional lives* præciseres Goodsons kundskabsbegreb:

"The forms of knowledge that we produce and use are often closely related to perceptions that we have of ourselves and the projections of ourselves that we undertake."

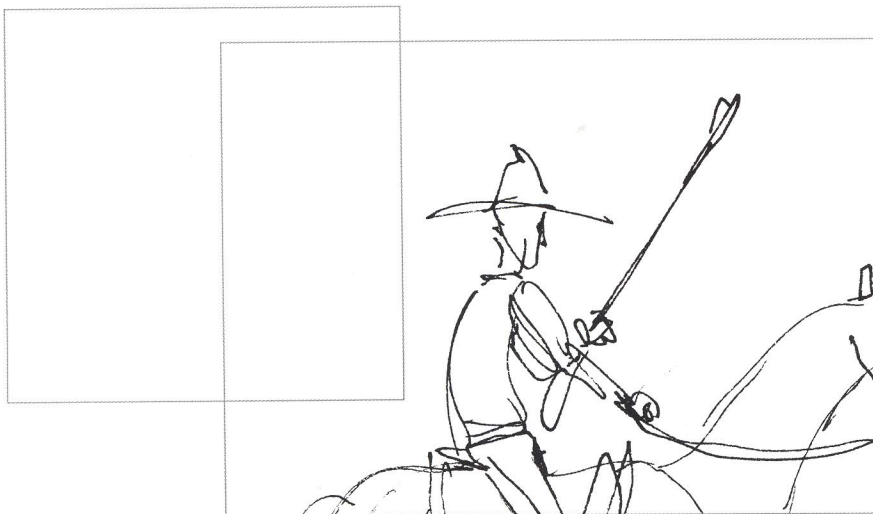
Goodson understreger betydning af, at vi selv opbygger vor kundskab gennem egne sociale erfaringer, som f.eks. fra de arbejderklasse-fællesskaber inden for hvilke Goodson selv voksede op. Denne kundskabform kalder Goodson for: *Story-telling*. Goodson karak-

teriserer det at fortælle historier som en aktivitet, der er med til at skabe:

- en mening
- en klasse-historie, som skal huskes
- en måde at kommunikere fra den ene generation til den næste om hvem vi er, hvorfra vi kommer og ikke mindst hvad kan vi forvente fra livet i forhold til vor position i livet
- en kulturel kommentar og teoriopbygning gennem det, at man nedskriver sin beretning

Tesen i Goodsons mangeårige arbejder er, at kundskabsformer, som dem vi kender fra arbejderklassens fortællinger, skal løftes frem. Konceptet kalder han for: *Life-history*. På dansk kan vi kalde det for livs-historie. Goodson knytter en specifik fortolkning til

4. I den danske debat findes parallelle diskussioner, se fx studerende og lærere fra Institut for Pædagogik ved Københavns Universitet I: Petersen, Karin Anna (ed.) (1995): *Praktikteori i sundhedsvidenskab*, Akademisk forlag, 277, eller Bourdieuprogrammet Viborg-KUA-Uppsala I: Petersen, Karin Anna (2001): *Praktikker i erhverv og uddannelse*, Akademisk Forlag, København, eller lærerbidrag og modsvarende eksamensarbejderne fra studerende ved den dengang nyetablerede kandidatuddannelse i Aarhus i Jørgensen, Emmy Brandt (ed.) (1996): *Sundhedsvidenskabelige praktikker*. Et bud på fagindhold for medicinsk humaniora. Akademisk forlag, København.

begrebet livs-historie, idet forskeren sætter fortællingen ind i dens kontekst (fx arbejder-klasse-konteksten, folkeskolelærer- eller sygeplejekonteksten) for at finde ind til meningen eller pointen med fortællingen. Forestilling er da, at den kundskab, som en (semi-)professionel har, ikke alene er professionel, men også personlig.

Når Goodson bliver optaget af hele denne diskussion om de semi-professionelles kundskabsformer og erfaringer, hænger det sammen med, at han ser sin position i forskerfeltet som udtryk for den de-professionaliseringstendens, der hersker inden for disse fag⁵. Samtidig med at semi-professionerne i deres retorik og diskurser diskuterer opkvalificering, akademisering og videnskabeliggørelse, ser man de facto i en tid med globalisering, at frem for at stå sammen med en fælles (semi)professionel stemme og blive hørt i den politiske debat om fagenes/semi-professionernes betydning og vilkår, gøres lærerne fremmede for hinanden. De bliver distinkte, adskilte, og deres stemmer bliver forskellige. Det oplever Goodson som et akut humanistisk paradoks, fordi vi da er i fare for at tage kraften og myndigheden ud af semi-

professionerne, og på samme tid myndiggøre en distinkt, adskilt og langvarig tavshed omkring dem. Så det er i denne forståelse, at projektet for Goodson både består i at "give stemme" (en verden af stemmer, fortællinger og livsbeskrivelser), og samtidig at kontekstualisere disse fortællinger sådan, at det åbner for at forstå struktureringsmønstre og social organisering. Denne kontekstualisering sker for Goodson også gennem teoretisering i betydningen at skabe rum for refleksioner over lærerens/fortællerens/den professionelles egen fortælling og også skabe muligheder for at forstå fortælleren inden for rammerne af det eget levede liv, men også de samfundsmæssige forandringer, som har pågået under den fortællendes livstid.

På den måde definerer Goodson en videnskabelig position, hvor udgangspunktet for den videnskabelige udspørgen er folks erfaringer, og hvor hensigten er at skabe en dialektisk forbindelse til de samfundsmæssige relationer, hvori folk hører til og agerer, eller man kan sige at finde et link mellem det partikulære og det generelle igennem et *case study*⁶.

Kundskabsformer

Goodson opererer med 3 kundskabs/eller vidensområder som han indkredser i sine studier:

- knowledge (kundskab/viden)
- experience (erfaringer)
- stories (beretnelser/fortællinger)

Livs-historien er det metodiske approach og skal i Goodsons kontekst forstås som en re-konstruktion af fortællingen, en rekonstruktion som indbefatter såvel mikro- som makroniveau eller, om man vil: det dialektiske forhold mellem den personlige erfaring og den kontekst inden for hvilken denne erfaring er kreeret og fortalt.

Et centralt tema i Goodsons arbejder er hele diskussionen omkring hvordan man gennem de seneste mange år i England (specifikt siden Thatcher-regimet) har favoriseret en praktisk-centreret lærer-uddannelse og forskning på bekostning af den universitetsbaserede uddannelse og forskning.

5. Se f.eks. studier om rekruttering til lærer- sygeplejerskeuddannelser ved Uppsala Universitet: www.ped.uu.se/larom og www.ped.uu.se/omom samt studiet: Kampen om studenterne på Lærerhøgskolen også Uppsala, ILU, Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier 1993-2003 <<http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/kast.htm>>

6. Goodson, Ivor, Andy Hargreaves (2003): Professional knowledge, professional lives, studies in education and change, Open University Press, Maidenhead, Philadelphia, Berkshire, England, SL62QL, p. 6.

I Sverige kendes de samme tendenser inden for læreruddannelserne, idet man fx har indført et obligatorisk forløb kaldet "Lærerens arbejde", oprettet et eget fakultet for læreruddannelserne kaldet "Utbildningsvidenskab" og senest skabt forskeruddannelse i samme regi, jf. fx læreruddannelsesrefomen i Uppsala på det seneste⁷. Inden for sygepleje-verden kan man se samme trend i Sverige, hvor f.eks. sygeplejerskeuddannelsen efter at være lagt ind på universitetet i Uppsala omgør sit eget fag til et i al væsentlighed praktisk fag. Uagtet at det foregår på universitetet som teori bliver der fokuseret på, hvordan man skal administrere og håndtere det praktiske arbejde – f.eks. gennem en stor del udlagt praktiske øvelser i træningscentre eller udlagt praktiktid inden for rammerne af hovedfaget sygepleje, og hvor de øvrige fag, som tidligere var i (semi-)professions varetægt og ansvarsområder, udlægges på de respektive disciplininstitutioners ansvarsområde som uddannelse og forskning⁸. Kort sagt: Man tager uddannelse fra (semi-)professionen og omgør hovedfaget til praktik og praktiske refleksioner kaldet teori i alt væsentligt. I en dansk kontekst spejles en lignende trend som fx kommer til udtryk i

professor Marit Kirkevolds forfatterskab og forskningsapproach⁹, jvf Institut for Sygeplejevidenskab i Oslo og Aarhus, hvor videnskab defineres som praktiske teorier, dvs. forskrifter for praktikker snarere end studier af den (semi-)professionelles omsorgs- og plejepraksis.

Hvad er implikationerne af hele denne diskussion, kan man spørge? For Goodson gælder det et forsøg på såvel at:

- forsvare den praktiske-viden/kundskab og erfaring, men også at
- forsvare den universitetsbaserede forskning og kundskab/viden

for at undgå at reducere semi-professionerne til rene teknikere, som ikke har en forskningsbaseret viden i traditionel mening.

Kritik af Goodsons position

Og her kan man videre spørge: Hvad kan den universitetsbaserede forskning tilbyde praktikerne? Når man læser Goodsons arbejder, kan man ind imellem få det indtryk, at han

opererer inden for en tænkning, der lidt for simpelt kan siges at ræsonnere og spørge som følger:

- praktik er vigtig
- hvem kender praktik bedre end praktikerne med hans livserfaring?
- hvordan får vi hold på denne livserfaring?

At få hold på den praktiske kundskab bliver da et metodologisk spørgsmål¹⁰. Goodson uddyber det metodologisk ved at skitsere nogle områder, der må medreflekteres af forskeren, og som i al korthed kan opsummeres som indkredsning af nogle parametre eller indikatorer på den praktiske kundskab og erfaring, såsom: Praktikerens (lærerens) livserfaring og baggrund, herunder køn og

7. Alle professorer knyttet hertil har skrevet om dette men se fx Lidegran, Ida, Donald Broady (2003:2).

Forskning og forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala Universitet. Inventering våren 2003 på uppdrag av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden. Planering och Uppföljning, 169 p. 8. Se <http://www.pubcare.uu.se/>

9. Kirkevold, Marit (1992): Sygeplejeteori – analyse og evaluering. Munksgaard Forlag, København og Kirkevold, Marit (1996): Vitenskap for praksis? Ad Notam, Gyldendals forlag, Oslo.

10. Om det livshistoriske metodologiske approach se Goodson, Ivor, Andy Hargreaves (2003): Professional knowledge, professional lives, studies in education and change, Open University Press, Maidenhead, Philadelphia, Berkshire, England, SL62QL, kapitel 5, pp.59-62.

etnicitet, praktikerens livsstil, livscyklus¹¹, karrierestige og karrierebeslutninger samt kritiske incidenser i lærerens/sygeplejerskens liv. Efter at have rammesat disse forhold kan man indkredse forskerens arbejdsmetode som:

- praktikerens giver sin fortælling til forskeren
- forskeren rekonstruerer praktikerens livshistorie og laver en: livs-historie ved at reflektere over mikro- som makro-forhold, dialektikken mellem subjekt og struktur
- forskeren giver tilbage til praktikerens den af forskeren re-konstruerede livshistorie for at give praktikerens nogle redskaber til at kunne reflektere over sin egen praktik og til at kunne blive bedre til at bidrage med forandringsstrategier for sin praktik.
- på denne måde giver forskeren "stemme" til praktikerens for at hjælpe denne med at blive hørt gennem det politiske og de bureaukratiske reformer, som hele tiden foreslås, for på den måde at skabe ikke bare et "top-down" reformsystem, men også en "bottom-up" røst.

Vi kan da spørge, om det er dét, forskeren kan eller skal gøre. Altså udgøre en platform som talsperson for de undertrykte som i dette tilfælde er identificeret som folkeskolelærer og sygeplejerske, kort sagt semi-professionerne i krise? Skal forskeren hjælpe de undertrykte (semi-professioner) som i dag taler med distinkte tunger og ikke har en fælles stemme i disse postmoderne tider, sådan at de semi-professionelle igen kan skabe en fælles stemme i en globaliseret verden?

Vi kan da videre udfordre Goodson og spørge, hvad det er, som netop nu nødvendigvis gør denne diskussion. Hvorfor skal vi nu forsvare (semi-)professioner og professions-tanken i det hele taget? Mener vi ikke i øvrigt, at professioner er resultat af nationalstatens opkomst, at (semi-)professioner er det moderne samfunds talsmænd, der har overtaget fra kirken og præsteskabet¹². At professionstanken, især i betydningen de klassiske professioner, er af "det onde", tager røsten fra folket, umyndiggør lægmanden¹³ og når alt er sagt har til opgave på statens vegne at frelse sjælene (præsteskabet), sikre helsen (lægerne), og holde orden på folket (juristerne), dvs. disciplinere kundskaben og

kontrollere befolkningen og fjerne taleretten fra almenheden¹⁴?

Lever Goodson op til egne idealer?

Hvordan kan det da være, at vi nu med Goodson skal forsvare (semi-)professionerne? Og hvordan kan det være, at vi skal forsvare (semi-)professionernes institutionelle praktik forstået som skolen osv.

Nu har jeg ikke læst alt, som Goodson har skrevet, men det som måske savnes i arbejdet, så langt jeg er orienteret i Goodsons forfatterskab, er en teoretisk diskussion om f.eks.: Hvad er skole? Dvs. hvorfra kommer det, at vi har en skole (og dermed lærerne),

11. Om livscyklus se Goodson, Ivor, Andy Hargreaves (2003): Professional knowledge, professional lives, studies in education and change, Open University Press, Maidenhead, Philadelphia, Berkshire, England, SL62QL, kapitel 5, p. 60.

12. Kantorowicz, Ernst Hartwig: The King's two bodies: a study in medieval political theology (1957), 7. udg., Princeton: Princeton University Press, 1997 (xxiv, 568 p).

13. Bourdieu, Pierre (1971): "genèse et structure du champ religieux", in: Revue française de sociologie, juli-september, vol. xii, nr.3, pp.295-334. <http://www.pubcare.uu.se/>

14. Foucault, Michel har løftet disse diskussioner frem i en del af sit forfatterskab om institutioner, fx Foucault, Michel (2000): Klinikens fødsel. Hans Reitzels forlag: København. 275 s. Finns på engelska: Foucault, Michel (1975): The Birth of the Clinic. An archaeology of medical Perception. Vintage Books. 215 s. eller Foucault, Michel (1994): Övervakning och straff: fängelsets födelse. Lund: Studentlitteratur. 396 s. Se også Olsson, Ulf (1999): Drömmen om den hälsosamma medborgaren. Carlsson Bokförlag: Stockholm. 170 s.

og hvordan virker skolen i det moderne samfund? Og på samme måde f.eks.: Hvad er klinik? Dvs. hvoraf kommer det, at vi har en medicinsk klinik, hospitaler mv. (og dermed sygeplejersker), og hvordan virker den medicinske klinik, hospitaler mv. i det moderne samfund? Hvorfor skal vi sende børnene i skole og de syge på hospitalet? For tænker vi i forlængelse af fx Bourdieus teori om reproduktion¹⁵, da kan vi f.eks. *også* forstå skolen som andet og mere end en anbringelse for børn i en vis alder, der forventes også at lære noget som at skrive, læse, regne og dyrke idræt. Da kunne vi f.eks. *også* se og forstå skole som et udtryk for det moderne vestlige samfunds initiationsriter fra barn til voksen, som indtrædelsesritual på arbejdsmarkedet, præcis som andre samfund har andre typer af initiationsriter, når børnene skal indtræde i voksenalderens forpligtelser.

Man kan altså ønske, at Goodson også i forfatterskabet selv gjorde det, som han signalerer vigtigt, nemlig at forankre diskussion i de videnskabelige discipliner, som har leveret et bidrag til. Et bidrag som kan hjælpe til at forklare de sociale (semi)professionelle praktikker: Hvoraf de kommer (genese) og hvordan de virker (struktur); og lade disse

empirisk funderede og teoretisk reflekterede analyser være et bidrag, der *også* kan hjælpe den (semi-)professionelle praktiker i hans refleksioner over egen livsfortælling.

15. Bourdieu, Pierre, J.C. Passeron (1977, 1990): *Reproduction in Education, Society and Culture*. Beverly Hills, Los Angeles, California.